

MANJI GRADITELJSKI ZAHVATI I PREINAKE NA KUĆAMA OBITELJI GARAGNIN U TROGIRU TIJEKOM XVIII. STOLJEĆA

Fani Celio Cega

UDK 94 (497.5 Trogir) (093) „17”

Izvorni znanstveni rad

Fani Celio Cega

Muzej grada Trogira

Manji graditeljski zahvati u Trogiru tijekom XVIII. stoljeća tema su ovoga priloga. Posebno kupovine parcela, kuća i mirina obitelji Garagnin, u čijem sklopu se grade i renoviraju palače spomenute obitelji te pripadajući gospodarski dio.

Život Grada u XVIII. stoljeću

U osamnaestom stoljeću Trogirom još uvijek vlada Venecija koja je njime zagospodarila godine 1420. i ostala do 1797. godine. Tijekom četiri stoljeća vladanja prenosila je ona svoje utjecaje, običaje, zakone, čime je naravno djelovala na mijenjanje javnoga života. Privatni pak život odvijao se pod uplivom Europe, te je dolazio uglavnom preko Venecije, što je bio slučaj i s drugim gradovima u Dalmaciji.

U XVIII. stoljeću uprava je bila u rukama kneza podčinjenog generalnom providuru u Zadru, kojega je pak birao Senat iz redova mletačkog plemstva. Komunalna palača bila je knežev dom i dom njegove obitelji. Za crkvenih svečanosti on je ulazio na bočna vrata koja i danas nazivaju *kneževim*. Posebno mjesto u prezbiteriju bilo je za njega a njegov ulazak u crkvu odvijao se po posebnom ceremonijalu.¹

Tijekom venecijanske vlasti, u gradu se izmjenilo 167 knezova. Otprilike svake treće godine dolazio je novi.²

Marko Barbarigo (1700-1702.) prvi je imenovani knez u XVIII. stoljeću a posljednji Santo Contarini (1795-1797.) koji je prurušen, smeten i prestrašen pobjegao na konju u Kaštela, nakon propasti Venecije. Osim njega, gradom je upravljalo Veliko, Malo i Tajno vijeće. Vlast je regulirana Statutom.³

* Tema izlaganja na znanstvenom skupu *Korčula i suvremena gradogradnja i urbana kultura* ("Dani Cvita Fiskovića", Korčula 23-26. IX. 1999.).

¹ I. DELALLE, *Vodič-Trogir*, 1936, 18.

² P. ANDREIS, *Povijest grada Trogira I-II*, Split 1978, 402-404.

³ *Statut grada Trogira*, Split 1988.

Ivan Lucić pripremio je Statut (koji grad ima od 1322. godine) za tisak tijekom XVII. stoljeća. Međutim, kako ga za života nije stigao objaviti, učinio je to Jeronim Ćipiko u XVIII. stoljeću, godine 1708. Premda je Statut formalno postojao Venecija je ipak provodila svoju volju. U optjecaju je u XVIII. stoljeću bio i novac koji je *Serenissima* kovala za potrebe Dalmacije i Albanije a koji još i danas pronalazimo u Trogiru prilikom arheoloških istraživanja.

Politički život ovoga grada u XVIII. stoljeću stagnira, a nešto je živnuo tek krajem stoljeća. O opismenjivanju je Venecija tek na kraju svoje vladavine počela voditi računa, inače je domaće plemstvo slalo svoju djecu na talijanska sveučilišta. U gradu su postojali jedino *gramatici*, učitelji koji su plemstvo podučavali latinski i talijanski. To su radili uglavnom poradi toga da još više nametnu talijanski koji je ionako bio službeni jezik u gradu. U Vijeću se govorilo samo talijanski, a ako bi se netko od plemića usudio progovoriti hrvatskim jezikom, platio bi globu od četiri solida. Usprkos svemu, građani a i plemići privatno su govorili materinskim jezikom, čak su se i bunili kada bi grad dobio biskupa koji nije znao hrvatski.⁴ Žene su pri tom prednjačile, doduše zato što uglavnom nisu bile školovane, pa je malo njih govorilo talijanski.

Godina 1797. bila je vrlo burna. U općem metežu, krvavo završava mletačka vlast u Trogiru. Gotovo uvijek, kad pada jedan sustav vlasti, prevlada zavist i zloba, pogotovo između bogatih i siromašnih. U ovome se slučaju to dogodilo zbog agrarnog pitanja. Venecija se vrlo vješto koristila tim sukobima. Plemstvo podložno sebi držala je u šaci privilegijima, a ucjenjivala je siromašne.

Venecija je ipak uvelike utjecala na način života u gradu, na graditeljstvo, umjetnost, sudstvo... pogotovo obranu grada, tako da Turci Osmanlije nikada nisu kročili na trogirsko tlo. Mlečani su vrlo brzo shvatili kako razmišlja domaći čovjek. Bolje su uspijevali došljaci negoli domaći, jer su imali veću podršku vlasti. Ipak su pomalo smiješno završili vlast. Posljednji je knez u zadnji trenutak na konju pobjegao u Kaštela, a to je učinio i posljednji kapetan Realdi, zapovjednik gradske posade, koji se nakon dužeg skrivanja preodjenuo u odoru biskupskog sluga i pobjegao.

Do sada poznati manji graditeljski zahvati u Gradu

Graditeljska djelatnost nije bila onako raskošna kao prošlih stoljeća, ali se je ipak dosta gradilo. Trošne građevine su se rušile i na njihovim temeljima gradile druge kuće, a postojeći objekti obnavljali i nadograđivali.

Gradski je trg izgleda bio proširen stoljeće prije. U XVIII. pak stoljeću javni i komunalni objekti na njemu uglavnom se obnavljaju unutar zidova.

Gradska vijećnica se izgleda nije bitnije mijenjala. Na zidu je i tada postojao jedan ulomak nazivan *Lavlja ralja* ili *Mačje oči*, za koji se dugo vremena pretpostavljalo da je služio doušnicima. Postojala je priča po kojoj se potpisana prijava protiv pojedinog građanina ubacivala kroz mali otvor. Međutim, kada je ulomak u XX. stoljeću skinut sa zida i prebačen u gradski lapidarij, straga nije pronađen prostor u koji bi se prijave ubacivale. Ne znamo je li to samo zgodna priča ili je ulomak stvarno služio rečenoj svrsi ali je prigodom obnove Gradske vijećnice u XIX. stoljeću skinut sa starog mjesta i postavljen na drugo mjesto kao ukras. Prvi

⁴ I. DELALLE, n.dj. (1), 19.

kat na Vijećnici je međutim u ovo doba imao i ulogu gradskog kazališta koje se tijekom druge polovice XVIII. stoljeća proširuje. Ivan Luka Garagnin čak je iznio ideju o građenju nove kazališne zgrade smatrajući kako će doći vrijeme kada će postojeće postati pretijesno. Međutim, nije naišao na pristaše.⁵ Da je kojim slučajem sagrađena nova zgrada, kazalište ne bi bilo srušeno tijekom XIX. stoljeća i mi bismo ga danas imali, kao primjerice Hvar. Nacrt, koji se na žalost nije sačuvao, izradio je Ivan Nakić Vojnović. Sačuvao se samo nacrt prizemlja i prvoga kata što ga je napravio Ivan Miotto, općinski arhitekt, godine 1822.⁶ Veoma je nalikovao starom Hvarskom kazalištu, s parterom koje je imalo 19 klupa i 25 loža za plemstvo s istaknutim grbovima nad njima, te kazališnom kavanom.

Muški benediktinski samostan u produžetku Vijećnice, s crkvom sv. Ivana Krstitelja, još je postojao. Južno od njega bila je Biskupova palača koja je restaurirana u XVIII. stoljeću dva puta, prvi put za biskupa Petra Pavla Calorija (1708-1715.), i drugi put za biskupa Antuna III. Miočevića (1766-1784.).⁷ Kulu prema obali dao je restaurirati zadnji biskup Ivan Antun Pinelli. Biskupija je ukinuta 1828. godine. U palači je postojala kapelica sv. Luke, a u dvorani za primanje tabele s grbovima svih biskupa, koji su danas u katedrali.⁸ Krajem XIX. stoljeća stara je Biskupska palača srušena i na njeno mjesto u neogotičkom stilu sagrađena zgrada Suda 1910. godine. Na zapadnom njezinu zidu ugrađena je kasnogotička trifora s Turlonovim grbom. Jakov Turlon bio je biskup od 1452. do 1483. godine. Osim toga, vraćena je i kruna gustirne, te balkon s biskupovim grbom.⁹

Preko puta te palače kuća obitelji Paitoni dobila je niz dodatnih blokova, a na njoj se do danas sačuvala trbušasta barokna ograda od kovanog željeza.¹⁰ Protezala se do ženskog benediktinskog samostana. Crkva sv. Nikole upravo je tada dobila kičenu baroknu unutrašnjost sa štuko dekoracijom i portretima svetica Nikole Grassija.

Katedrala je doživjela niz preinaka u unutrašnjosti. Posvećena je 22. X. 1750. budući da je u požaru biskupskog arhiva uništeno mnogo dokumenata, pa je biskup Jerolim Fonda smatrao potrebnim ponovno je posvetiti.¹¹ Na taj dan se i danas slavi obljetnica ponovne posvete. Mramorni anđeli uz oltar u kapeli bl. Ivana postavljene su godine 1738.¹² Oltar je u baroknom stilu u kapeli izradio Jerolim Diogene. Poviše njega je sarkofag s likom i u njemu s tijelom bl. Ivana. Godine 1737., prema nacrtima dobivenim iz Mletaka izrađen je novi mramorni tabernakul glavnog oltara. Godinu dana poslije iza njega su postavljeni kipovi zaštitnika grada bl. Ivana i sv. Lovre. Barokni oltar je srušen tijekom druge polovice XX. stoljeća, pa se otvorio pogled na središnju apsidu, a oltar je dobio približno izvorni izgled iz vremena gradnje. U to vrijeme većina oltara oblikovana

⁵ V. OMAŠIĆ, *Obnova trogirskog kazališta koncem XVIII. stoljeća*, "Mogućnosti" 7, Split 1966, 774.

⁶ V. OMAŠIĆ, n.dj. (5), 775.

⁷ I. DELALLE, n.dj. (1), 74.

⁸ I. DELALLE, n.dj. (1), 242.

⁹ S. PIPLOVIĆ, *Graditeljstvo Trogira u 19. stoljeću*, Split 1996, 101-105.

¹⁰ I. BABIĆ, *Trogirska barokna palača zvana Paitunova kuća*, "Godišnjak zaštite spomenika kulture u Hrvatskoj" 17, Zagreb 1991, 75-89.

¹¹ I. DELALLE, n.dj. (1), 242.

¹² C. FISKOVIĆ, *Opis trogirске katedrale iz XVIII. stoljeća*, Split 1940, 244.

je u baroknom stilu. Jedan od njih, prvi slijeva, imena Marijina, oltar je obitelji Garagnin, a ispred njega njihov obiteljski grob.¹³ Grobna ploča, kako svjedoči natpis na njoj, postavljena je 1756. godine. Natpis glasi: SIBI SUISQUE: IOANNES GARAGNIN, ANNO MDCCLVI (Sebi i svojim: Ivan Garagnin, godine 1756.)

Ignacije Macanović (1727-1807.) jedan od članova istoimene graditeljske obitelji koja djeluje u Trogiru od XVII. stoljeća, spominje se kao protomajstor na nizu objekata u gradu pa tako i u restauratorskim zahvatima na katedrali. Novo pjevalište bilo je jedan od njegovih poslova na kojemu je izvršio nekoliko popravaka, a koje je restaurirano i prošireno u XVIII. st.¹⁴ (Godine 1770. podignuto je novo pjevalište, a Ivan Rubignoni je izradio malo i usko kameno stubište. Sljedeće godine od sedre nabavljene u Komiži Giuseppe Montiventi je izradio reljefne štuko-ukrase. Montiventi je radio štukature u župnoj crkvi u Kaštel Štafiliću, rađenoj također prema nacrtu Ignacija Macanovića.¹⁵ Godine 1796. na njemu su radili protomajstori Antun Boara i Petar Cavalieri. Boara je uresio pjevalište reljefnim ukrasima i anđelima vrh lukova.¹⁶) Izradio je i novo poprsje Boga oca za svod kapele bl. Ivana.¹⁷ Kopiju je vrlo vjerno isklesao prema originalu od kamena. Firentinčevo je pak poprsje tijekom XIX. stoljeća uzidano u zapadni zid trogirskoga groblja, a odatle je godine 1987. poradi oštećenosti prebačeno u lapidarij Muzeja grada Trogira, a na groblje je postavljen odljev od bijelog cementa. Osim toga, Macanović je izmjenio jedan od prozora u sakristiji godine 1781., a 1787. izradio je jednog od kamenih svijećnjaka.

Dotrajali most koji spaja otok Čiovo s Trogirom također je popravljao. Sačuvan je nacrt staroga mosta iz XIV. stoljeća poznat po jednom crtežu iz XVII. stoljeća iz kojega se vidi da je bio kameni, a sred njega se nalazio dvodijelni drveni mostić koji se mogao otvoriti. Radilo se o drvenom mostu koji se otvarao po sredini.¹⁸ Iz XVIII. stoljeća također je sačuvan nacrt za rekonstrukciju mosta.¹⁹ Godine 1724. zabilježeno je trošno stanje mosta, pa je 1726. godine generalni providur Nikola Erizzo II. (1723-1726.)²⁰ potvrdio pismo Trogirana o potrebi popravka i čiovskog i kopnenog mosta.²¹

Jedno je njegovo graditeljsko ostvarenje mala zgrada zdravstvenog ureda - *offitium salutis*. Prizemnica barokne vanjštine s trijemom širokih otvora koji je kao i uglovi kuće bio istaknut baroknim bunjatom.²²

¹³ I. BABIĆ, *Trogirska katedrala*, Zagreb 1989, 49.

¹⁴ C. FISKOVIĆ, *Ignacije Macanović i njegov krug*, "Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji" 9, Split 1955, 255.

¹⁵ L. ČORALIĆ - I. PRIJATELJ PAVIČIĆ, *Zadarska nadbiskupska palača u vrijeme nadbiskupa Vittorija Priulija (1688-1712.) i Vicka Zmajevića*, "Građa i prilozi za povijest Dalmacije" 16, Split 2000, 154.

¹⁶ C. FISKOVIĆ, n.dj. (14), 255.

¹⁷ C. FISKOVIĆ, n.dj. (14), 244.

¹⁸ I. LUCIĆ, *Povijesna svjedočanstva o Trogiru I-II*, Split 1979, table.

¹⁹ "Radovan - časopis Društva za zaštitu kulturnih dobara Trogira" 1, Trogir 1997, foto na poledini.

²⁰ L. MASCHEK, *Manuale del Regno di Dalmazia*, a.IV, 1874, 32.

²¹ C. FISKOVIĆ, n.dj. (14), 261.

²² C. FISKOVIĆ, n.dj. (14), 254.

Na pročelju se nalazio zabat s volutama posred kojega je bio reljef mletačkog lava. Na istočnom bočnom zidu uzdizao se zabat savijene linije s volutama i kuglama posred kojega je bio grb okičen ratnim zastavicama. Grba unutra nema. C. Fisković²³ u svome opisu navodi kako je dosta bila nalik zgradi iste namjene podignuta 1791. godine u Zadru, na kojoj se spominje tadašnji generalni providur Angelo Diedo. Nije li se možda i ovdje nalazio njegov grb budući da mu je mandat trajao od 1789. do 1792. godine. Početkom ovoga stoljeća zgrada je srušena ali je sačuvana fotografija koja svjedoči o njenom izgledu, te dva kamena ulomka, ulomak s tekstom OFFITIUM SALUTIS i ulomak u kojemu se nalazio grb. Oni su danas u lapidariju Muzeja grada Trogira.

Gradnje Ignacija Macanovića nailazimo i u drugim mjestima, primjerice bio je protomajstor župske crkve na Drveniku Velom,²⁴ Nerežišćima na Braču, crkvi Bezgrešnog začeća Blažene Djevice Marije u Kaštel Štafiliću.²⁵

Na rivi na mjestu današnje Osnovne škole u XVIII. je stoljeću sagrađena crkva Sv. Duha. Ona je bila prislonjena uz unutrašnju stranu gradskog bedema, a podigao ju je 1755. godine graditelj Bakula.²⁶ Imala je zvonik na preslicu. Godine 1898. crkva je izgorjela u požaru.²⁷ U unutrašnjosti grada crkva sv. Petra obnovljena je i dobila baroknu unutrašnjost.²⁸

Kupovina kuća obitelji Garagnin

Garagnini su jedna od rijetkih obitelji koja se u XVIII. stoljeću obogatila, kupovala u gradu napuštene kuće i mirine te gradila, dok je jedan sloj plemstva stagnirao, a drugi propadao. Garagnini, koji su podrijetlom iz Italije, došli su krajem XVI. stoljeća u Trogir. U njihovoj se arhivskoj građi čuva ugovor o najmu kuće u Trogiru, koja je bila u vlasnosti koludrica samostana sv. Petra a oni su je dobili od kuće Kažotić, blizu sjevernih gradskih zidina u ulici koja vodi do gradskih vrata (tada istočnije nego su današnja).²⁹ Ugovor je potpisan 15. IX. 1599. godine u kancelariji Jerolima Andreisa uz svjedoke Jakoma Celio Cegu i Jerolima de Bufalisa.³⁰ Vjerojatno su tu kuću, kao što se vidi iz kupovnih ugovora, poslije i kupili. Prvi se u literaturi spominje Ivan Garagnin, trgovac, za kneza Davida Trevisana (1643 - 1646.).³¹ Zahvaljujući tome što se za razliku od ostalih plemićkih gradskih obitelji arhivska građa obitelji Garagnin potpuno sačuvala, relativno je jednostavno pratiti njihov životni put i gradnje.

Tako je sačuvana jedna knjižica pod naslovom *Acquisti case* (stečene kuće), iz koje doznajemo čega su sve došli u posjed Garagnini od 1645. do 1784.³²

²³ Isto.

²⁴ K. PRIJATELJ, *Macanovićevo pročelje u Velom Drveniku*, "Kulturna baština" 7-8, Split 1978, 49.

²⁵ C. FISKOVIĆ, n.dj, (14), 243; V. SOKOL, *Barokno sakralno graditeljstvo Kaštela s prilogom definiciji djela Ignacija Macanovića*, "Zbornik Kaštela kolijevka Hrvatske", Kaštela 1999, 121-123.

²⁶ S. PIPLOVIĆ, n.dj, (9), 97.

²⁷ Isto.

²⁸ I. DELALLE, n.dj, (1), 74.

²⁹ I. LUCIĆ, n.dj, (18), 990-991.

³⁰ Povijesni arhiv Splita, Arhiv Fanfogna Garagnin, Im.sp.1/VIII.

³¹ P. ANDREIS, n.dj, II, (2), 193.

³² Povijesni arhiv Splita, Arhiv Fanfogna Garagnin, Im.sp. 1/III.

Dakle, već 1645. godine počinju kupovati kuće u gradu iz čega proizlazi da su bili snalažljivi u stjecanju bogatstva, ukoliko se zna da su se u gradu prvi put pojavili 1599. godine.

Kupovina kuća nedaleko od sjevernih gradskih vrata i zidina

Godine 1645. kupili su kuću s dvorištem od braće Dalben, Katarine de Celio Cega i Klare, njihove sestre, za 1860 lira. Kuća je na istoku gledala na *Via comune*³³ koja ide od glavnog gradskog trga, na zapadu na drugu *Via comune*, na sjeveru kuću baštinika Lipavića, jugu Kvarke i dio kuće Ludovika Tartaglie.³⁴ Nakon toga (nečitko je napisana godina) kupuju dvokatnicu od Matije Kvarke za 1370 lira. Granice su joj bile, na istoku kuća kupljena od Dalbena, zapadu *Via pubblica*, sjeveru kuća Lipavić koja je u sredini imala dvor, a na jugu Margarite i Mihovila Sanudo.³⁵ Godine 1708. ruševnu kuću Andrija Garagnin³⁶ (drugi Garaganin koji se spominje u Gradu uz već spomenutog Ivana), kupio je od Antuna Dudana³⁷ za 30 lira. Granice su joj na istoku i zapadu *Strada pubblica*, na sjeveru vlasništvo Kažotića, a na jugu Luke Polinija. Nakon dvije godine (1710.) Andrija Garagnin kupio je zapušten prostor u vlasništvu Kažotića za samo 6 lira, pa se radi o vrlo malom prostoru. Granice su bile Gradska ulica na sjeveru, istoku i zapadu a na jugu kuća baštine Lipavića, sada Garagnin. Godine 1712. Andrija Garagnin kupio je manju kućicu na zemljištu Bratovštine sv. Duha od obitelji Leonis za 400 lira. Ona je na istoku graničila s kućom koludrica Sv. Petra, na sjeveru i jugu s Gradskom ulicom, a na zapadu s kućicom Gradske straže. Godine 1716. kupljena je kućica u sjevernim gradskim zidinama nedaleko picokara. Kućica je bila istočno od *Strada pubblica*, zapadno od zidina, južno od kuće Mate Dekarisa i sjeverno od Karare. Kupio ju je Andrija Garagnin za 12 lira. Godine 1772. Antun Garagnin (r. 1730.) sin Ivana, otac Ivana Luke i Dominika) kupuje mirinu nedaleko od kuće Garagnin od više vlasnika (Andreisa, Zavorea...) za 1957,9 lira. Godine 1731. da bi se ispraznio, očistio prostor prema vlasništvu Alviža Kažotića plaćeno je 200 lira. Dvije mirine blizu sjevernih gradskih vrata godine 1736. kupio je Ivan Garagnin³⁸ (sin Andrije, otac Antuna) za 1600 lira od Horacija Pinelija. Granice veće bile su: na istoku Comoli te dio Garagnina, na sjeveru i zapadu *Via*

³³ U tekstu su ostavljeni talijanski nazivi za sljedeće ulice: *Strada pubblica*, *Via comune*, *Via pubblica*, kako ne bi dolazilo do zabune ukoliko bismo nazive preveli kao Gradska ulica.

³⁴ Supruga Ludovika Tartaglie bila je Magdalena Celio Cega. Matične knjige Trogirske katedrale.

³⁵ Za kupnju ovih dviju kuća te jedne kuće na Čiovu kupljene 1654. godine kreditirala ih je obitelj Polini. Ostale su kuće kupovali vlastitim sredstvima. Povijesni arhiv Splita, Arhiv Fanfogna Garagnin, Im.sp. I/III.

³⁶ Godina rođenja Andrije Garagnina (1665.) nije zabilježena u matičnim knjigama trogirске katedrale nego samo godina smrti (1728.). Supruga mu je bila Helena Polini (1659-1734).

³⁷ Antun Dudan rodbinskim je vezama bio vezan za obitelj Lipavić. Katarina Lipavić, posljednja potomkinja ove obitelji polovicom XVII. stoljeća udala se za Dudana. Matične knjige trogirске katedrale. Zahvaljujem na podatku dr. Mladenu Andreisu.

³⁸ Ivan Garagnin rođen je 16. V. 1700., umro 1760. Sagrađio je već spomenutu grobnicu *sebi i svojima* u trogirskoj katedrali.

comune, na jugu zid braće Statilić. Granice manje bile su: istok susjedne kuće, zapad Statilići, sjever gradske zidine, jug Grazio. Mirinu i pripadajuću praznu parcelu od Jerolima Malvazije za 383 lire kupili su godine 1741., prema jugu od *Strade publice*, sjeverno od gradskih zidina te zapadno od kuće koludrica sv. Petra. Ivan Garagnin kupio je jednu konobu 1754. godine od obitelji Zanetti za 564,3 lire koja je graničila na zapadu i jugu s *Via comune*, na sjeveru s vlasništvom časnih sestara samostana sv. Petra. Sljedeće 1755. godine ponovno je od tih časnih sestara Ivan Garagnin kupio kuću blizu sjevernih zidina za 1806 lira. Kuća je na istoku i zapadu graničila s Garagninima, na jugu s *Via publica*, a na sjeveru s gradskim zidinama. Iste godine od njih je kupljena još jedna konoba za 564,3 lire. Godine 1757. kupio je *botegu* ispod kuće Garagnin koja je također nekoć bila u vlasništvu spomenutih sestara, a kasnije Bratovštine sv. Duha, za 380,14 lira. Godine 1764. Antun Garagnin kupio je kućicu u vlasništvu obitelji Dekaris za 13 lira. Na istoku i sjeveru graničila je s Garagninima, na zapadu s zidom Paladini, a na jugu s kućom i voltom Čipikovih. Godine 1772. Antun Garagnin kupio je kuću s *botegom*, za 1872 lire koja se koristila kao škola Gospe od Karmela. Na istoku je graničila sa *Strada publica*, a na zapadu, sjeveru i jugu s kućom Silvia Dragazzo.

Kupovine nedaleko južnih gradskih vrata

Nedaleko od vlastite kuće u Ulici sv. Nikole godine 1733. Garagnini su kupili kuću Marka de Michelija koja je na istoku graničila s kulom samostana sv. Nikole, na zapadu s kućom Doroteo, a na jugu s gradskim zidinama koje gledaju na luku. Nedaleko južnih gradskih vratiju Ivan Garagnin je 1733. godine kupio mirinu i dvorište kuće Racetin za 850 lira. Kuća je na istoku graničila sa Skakocima, zapadu sa *Strada publica*, na jugu s kućom Doroteo, a na sjeveru Grazio. Također, nedaleko od kuće Garagnin godine 1739. Ivan Garagnin kupio je kuću od četiri brata Kažotića za 2600 lira. Ona je graničila s njihovom palačom na istoku, na zapadu s zidinama Cerineo-Lucić, na sjeveru sa *Strada publica*, a na jugu s gradskim zidinama. Zatim je Ivan Garagnin kupio godine 1753. kuću na tri kata od Skakoca za 2389,29 lira. Na istoku je kuće *Via publica*, na zapadu dvorište samostana sv. Nikole, na jugu *botega* koludrica a na sjeveru su braća Grazio. U Ulici sv. Stjepana Garagnini 1783. godine kupuju kuću Picini na tri kata za 6168,4 lire koja je na istoku graničila s biskupskom palačom, prema zapadu-jugu s drugom kućom Picini i sjeveru kućom Melada.

Na ostalim dijelovima grada

Godine 1774. Vinko (sin Ivanov) Garagnin kupio je volat na sredini zida kuće Cocco³⁹ za 231,20 lira. Godinu dana poslije on je kupio kućicu u ulici Gospe od Karmena od Buffalisa za 1745,13 lira. Ona je na istoku i jugu okrenuta prema *Strada publica*, zapadu zvoniku crkve Gospe od Karmena, sjeveru vlasništvu nasljednika Paladinovih. Godine 1777. kupio je ruševinu i jednu sobu od Sgualda

³⁹ Jedan od članova obitelji Cocco, Alviž, bio je izvanredni providur Trogira i Splita polovicom XVII. stoljeća. P. ANDREIS, n.dj. I (2), 272, 275.

rečenog Ponize za 2697,19 lira. Ona je na zapadu i sjeveru graničila sa *Strada publica*. Godine 1779. parcelu preko puta kuće Buble u Ulici sv. Mihovila kupljena je od N. Jura za 333,8 lira. Kuća graniči na istoku i jugu sa *Strada publica*, a na zapadu s nasljednicima Pomenića. Iste godine kućicu preko puta cisterne, Vinko Garagnin kupuje u Comolija za 2576,12 lira. Ona je također okružena ulicama na jugu, istoku i sjeveru je *Strada publica* a zapadu zid neke kuće.

1783. M. U. Febro? Trau
 Una casa in g^{ra}. d. Citra neba Contrada d. S^{te}ffo
 d'impettoribus casa Melada cospuita in Ulici
 na a tre soleri, acq^{ta} all'od. S^{te}ffo dad. d. no. p^o.
 Bicini g^o. Mattio d. g^{ra} d. Citra d'iprezzo
 di ————— S 6168.4
 Fra li confini
 Da seu "Caso del velle Capitolo
 Cond. } Ino Genesio Bicini
 oppo }
 Una la detta casa Melada mediante
 strada pub^l.
 acq^{ta} dal M^o Vic^o Garagnin

Spis u kojem se spominje Ulica sv. Stjepana 1783. godine.
 Povijesni arhiv Splita, Arhiv Fanfogna Garagnin, Imovinski spisi 1/III.

Na Čiovu

Godine 1654. Garagnini su kupili parcelu nedaleko Skalica od sestara Margarite i Magdalene, nasljednica Luke Radičića za 484 lire. Na istoku je parcela Bartula Kalebote i Petra Krila, na sjeveru obala, a na jugu ulica. Godine 1720. Andrija Garagnin kupuje sredinu kuće i baraku nedaleko od crkve sv. Tome⁴⁰ za 939,8 lira od Anastazije, kćeri Antonija Staničića. Kuća je graničila s jednom barakom na istoku te kućom Paladini, jugu *Via publica* i sjeveru barakom. Nedaleko od crkve sv. Nikole godine 1778. Vinko Garagnin kupio je kuću, dvor i vrt za 3652,17 lira. Isti Garagnin je kupio kuću na Čiovu (Skalice) koja je graničila s kućom Karara, a godine 1784. kupio je na istome mjestu skladište od Paitonija.

⁴⁰ Crkvu sv. Tome Apostola na Čiovu spominje P. ANDREIS, n.dj. II, (2), 339.

Palača Garagnin, danas Muzej grada Trogira

Gradnja i obnova kuća Garagnin

Gradnja nove kuće Garagnin

Novu kuću, nasuprot gradskih vrata započinju graditi godine 1763. godine.⁴¹ Sačuvan je troškovnik za razdoblje od 1763. do 1765.⁴²

Troškovnik počinje nabavom materijala za gradnju kuće, pogotovo kamena za pročelja. Godine 1765. nabavljena je kruna bunara (144 lire) koja zajedno s opremom košta 326 lira. U troškovniku se kao protomajstor stalno spominje Ignacije Macanović, pa je prema tome veliki njegov udio u gradnji nove palače Garagnin. On je potpisan kao autor nacrtu za izradbu luminarija, koji su do danas sačuvani, a koje je sagradio majstor Nikola Aviani 3. IX. 1764. godine. Trošak za gradnju luminarija iznosi 430 lira. Oni su ukrašeni volutama s jedne i druge strane

⁴¹ Kuće Garagnina u ovome članku obrađene su uglavnom prema sačuvanoj arhivskoj građi i starim nacrtima, u usporedbi s današnjim izgledom. Budući slijedi obnova palače Garagnin - Fanfogna, odnosno Muzeja grada Trogira, očekujemo neka nova saznanja o izgledu kuće, tako da će nakon obnove zgrada novi podaci omogućit nadopunu ovoga članka.

⁴² Povijesni arhiv Splita, Arhiv Fanfogna Garagnin, Im.sp. 1/XII.

(dijelovi koji gledaju na ulicu, s druge ih strane nema). Volutama kao ukrasnim motivima služio se Macanović i u ostalim svojim gradnjama u gradu, primjerice na Zdravstvenom uredu.⁴³

Kamen je stizao čak iz Korčule, primjerice, 14. VI. 1765. godine, a nabavio ga je Antun Garagnin. Donesena su dva kamena ulomka s pripadajućim arhitravima, 43 komada pravilnih kvadrata, jedan veći komad za cisternu s pripadajućom krunom i 600 komada podnog kamena, *saliza*. Antun Garagnin je uglavnom kupovao ostatke kuća na dijelu na kojem je nova kuća građena, slijedi stoga da je u njegovo vrijeme sagrađena.

Dana 24. I. 1765. godine Ignacije Macanović izdao je račun za sve što je učinio na kući. Za građevinske radove njemu i pomagačima (Cicindella, Aviani, Baffo) plaćen je iznos od 3460 lira, za temelje 696,16 lira, za zidove ukupno 1491,16 lira, za krov i luminarij 1006,8 lira.

26 Feb 1763 M.M.

Ignazio Macanović
Protomajstor
Radovi na kući - - - 50:00
Ispravak radova - - - 2450:00
Kamena ulomka - - - 416:00
Kamena ulomka - - - 131:00
Kamena ulomka - - - 10:00
Kamena ulomka - - - 151:00
Kamena ulomka - - - 37:00
Kamena ulomka - - - 14:10
Kamena ulomka - - - 26:00
Kamena ulomka - - - 200:00
Kamena ulomka - - - 200:00
Kamena ulomka - - - 10:00

9 Feb 1763

Antun Garagnin
Cicindella
Aviani
Baffo
Kamena ulomka - - - 23:00
Kamena ulomka - - - 8:30
Kamena ulomka - - - 13:00
Kamena ulomka - - - 8:30
Kamena ulomka - - - 16:00
Kamena ulomka - - - 60:00
Kamena ulomka - - - 113:00
Kamena ulomka - - - 17:00
Kamena ulomka - - - 137:00
Kamena ulomka - - - 0:00

Spis u kojem se spominje Ignacije Macanović kao protomajstor 1763. godine. Povijesni arhiv Splita, Arhiv Fanfogna Garagnin, Imovinski spisi I/XII.

Izgled kuće

Kuća je bila, pretpostavljamo, kakva je i danas što potvrđuju i sačuvani stari nacrti i crteži.⁴⁴ Dvokatnica, koja se uklopila u prostor između kuća, prilično je nepravilna izgleda, što se vidi i po samom krovu. Gledajući je sa sjeverne strane, prizemno je imala glavni ulaz s običnim višedijelnim drvenim vratnicama, s profiliranim nadvratnikom nad kojim je Garagninov grb, te još dvojna vrata na koljeno.

⁴³ C. FISKOVIĆ, n.dj. (14), 243.

⁴⁴ Muzej grada Trogira. Nacrti kuće Garagnin.

Nacrt prizemlja zgrade koji se čuva u Muzeju grada Trogira to potvrđuje.⁴⁵ U arhivskoj se građi nalazi nekoliko idejnih rješenja zgrada, ali se ne radi uvijek o izvedbenom nacrtu. Ovaj što ga spominjem prilično odgovara današnjem stanju pa se može pretpostaviti da se prema njemu radila kuća. Usporedimo li ga sa njim uočava se gotovo identičan raspored unutrašnjih prizemnih prostorija. Na žalost, autor se ne navodi. Raspored prostorija je isti kao i danas, namjena prizemlja djelomice slična. Ulaz je prema očekivanju na istome mjestu (Q). Desno od njega bila je predviđena prodavaonica (R na nacrtu, danas muzejska suvenirnica). Kasnije je prostor služio za skladištenje ulja budući da su u njemu pronađene kamenice za ulje prilikom arheoloških istraživanja 1986. godine. Do njega je sjenik (S, danas depo lapidarija); lijevo od ulaza također jedna prodavaonica (P, danas knjižara) a do nje cisterna (O, ostala do danas), do nje skladište za ulje (N, danas kiparski atelijer) a do njega jedna manja staja (M, danas depo muzeja). Gospodarski dio preko puta bio je predviđen za vinski podrum (U, danas lapidarij). Do njega prema zapadu bio je kokošinjac (Z). Čitav taj prostor služio je u gospodarske svrhe jer su u njemu spomenuta pila za kokoši.⁴⁶ Ova pila nalazila su se u zapadnom dijelu ispred već spomenutog kokošnjaca. Po sredini je dvorište (T) koje je na nacrtu drugačije negoli danas i pitanje je da li je bilo takvo i napravljeno. Arheološka bi istraživanja, koja još nisu provedena u dvorištu, mogla pojasniti prijašnje stanje.

Prvi kat (kako se vidi i na starom nacrtu) imao je tri pravilna prozora s običnim profiliranim nadprozorcima, kat poviše dva takva prozora, a u sredini balkon s kamenom ogradom sa stupićima. Koja je bila namjena prostorija u tome razdoblju, iz nacрта se ne vidi. Krov je imao luminarij ukrašen volutama radom Ignacija Macanovića,⁴⁷ u okviru kojega su bila dva prozora. Sanacijom godine 1998. krov je obnovljen.⁴⁸ Ispod krova se protezao kameni vijenac i kameni slivnik za odvod kišnice vrlo nepravilno prateći nepravilan krov, ali vrlo precizno, tako da se kišnica slijevala direktno u nj. Kuća je i danas takva.

Da bi se premostio manji prostor između dviju kuća sa zapadne strane sagrađena je posebna kućica u obliku trokuta koja je umetnuta kao klin (S). U nju se moglo ući samo prizemno kroz dvorišni dio, a na katu je bio mali prozor. Ta mala kućica služila je kao sjenik. Unutra su se nalazile drvene ljestve kojima se moglo doći na kat. Uređenjem tog dijela palače prije nekoliko godina otvoren je u samoj kući prolaz do tog dijela na katu.⁴⁹

Na istoku je nova kuća imala kućnu cisternu sagrađenu uz kuću (O) koja ima kamenu krunu što su je kako se vidi iz prijašnjeg teksta, Garagnini kupili.

Na jugu pročelje prizemno ima glavni otvor (Q) za dolazak, preko manjeg hodnika u dvorište s ulice te dva prozora prizemnih već spomenutih prostorija (P i R), u koje se ulazilo s ulice premda su i u hodniku bila vrata kroz koja se moglo

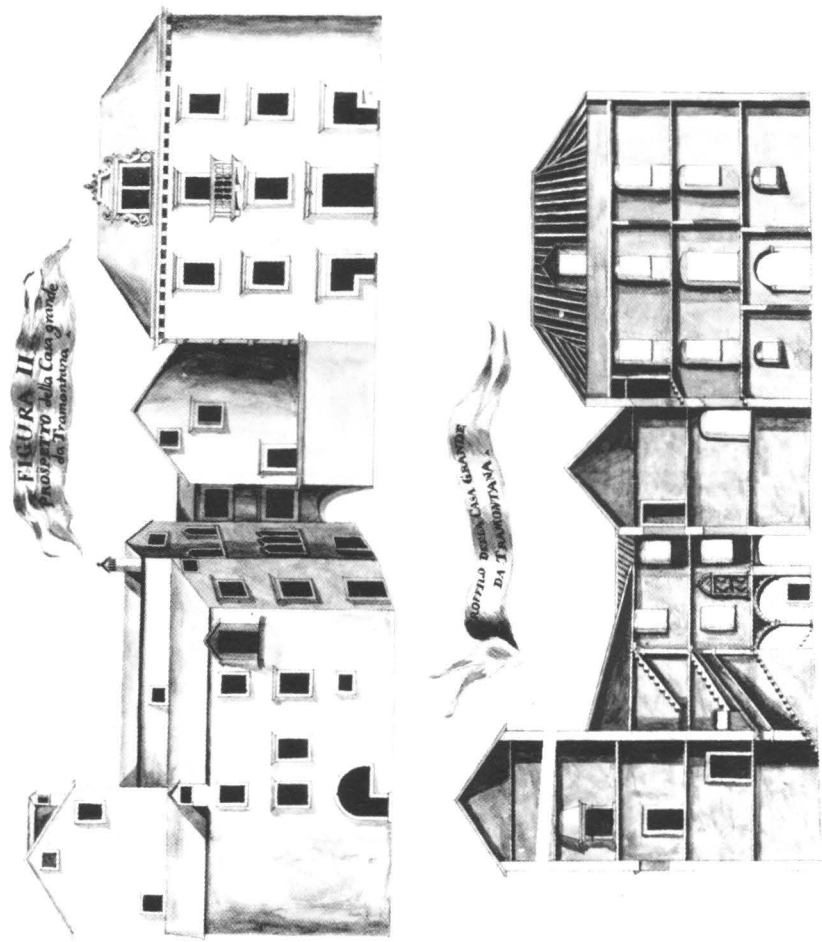
⁴⁵ Isto.

⁴⁶ F. CEGA, *Imovina u kući obitelji Garagnin nakon anarhije 1797. godine*, "Građa i prilozi za povijest Dalmacije" 12, Split 1996, 592.

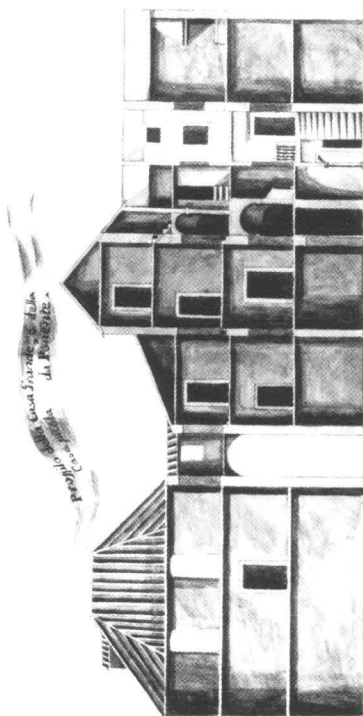
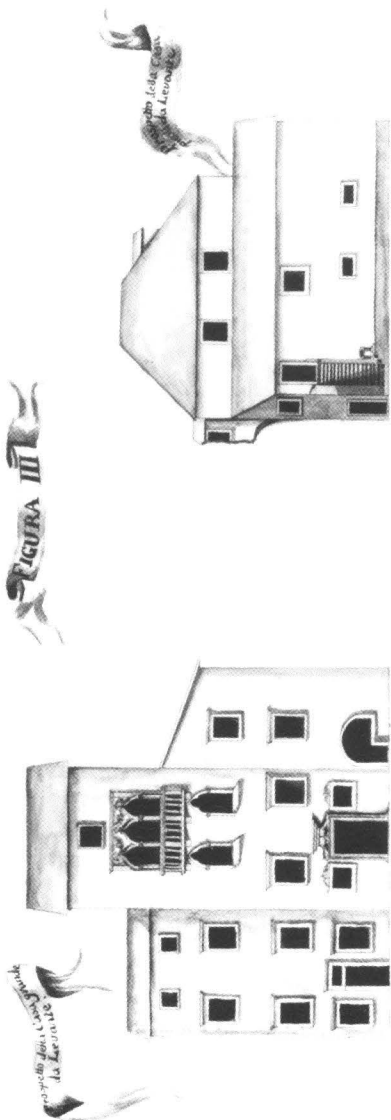
⁴⁷ Vidi bilješku 42.

⁴⁸ F. CEGA, *Radovi na zaštiti muzejske građe u Muzeju grada Trogira*, "Informatica museologica" 29(3-4), Zagreb 1998, 109-110.

⁴⁹ F. CEGA, n.dj. (48), 110.

Nacrti palača Garagnin - izgled i presjeci, Muzej grada Trogira

Nacrti palača Garagnin - izgled i presjeci, Muzej grada Trogira

ući u njih. Na prvom katu su dva prozora i jedan balkon između njih s kamenim konzolama stilskih obilježja starijih od kuće. Garagnini su se pri gradnji nove i obnovi stare palače služili kamenim ulomcima koje su ili skinuli sa stare palače ili donijeli s nekog drugog mjesta. Po pričanjima balkon je imao trbušastu metalnu ogradu od kovanog željeza, ali se nije sačuvala. Drugi kat ima tri prozora, a na krovu je luminarij, ali bez ukrasa i s jednim prozorom.

U arhivskoj građi dio je računa koji se odnosi se na troškove za stubište i bunar u vremenu od 1766. do 1772. godine. Rađeni su po protomajstoru Ignaciju Macanoviću.⁵⁰ Izgleda da se radi o bunaru koji se i danas nalazi u dvorištu s običnom krunom od naslagana kamena u koji se slijevala kišnica preko slivnika s gospodarske zgrade (T). (Sačuvan je jedan drugi crtež izgleda dvorišta, o kojemu će biti riječi, na kojemu se vidi smještaj bunara, ali ne odgovara u svemu današnjem izgledu.) Ona je pak imala stubište za gornji kat te se izgleda radi upravo o tome bunaru. *Balaturu* je sa zapadne strane pridržavao okrugli kameni stup kojemu je to očito sekundarna uporaba a koji ima kapitel ukrašen volutama između kojih je cvijet u gornjem dijelu, a ispod cvijeta list. Kapitel je sudeći po izradi i ukrasima gotički. Ima samo prednji dio, stražnji je otučen. Gornji kat sa sjeverne strane kućice imao je vrata i po dva manja prozora sa svake strane. Prizemno je kućica imala troja velika polukružna vrata te tri prozora. Za dva bočna prozora iskorišteni su ostaci gotičkih prozora posloženi jedan prema drugom kao natprozornik.⁵¹ Sa zapadne strane je izgleda iskorišten stari zid kuće s pripadajućim vratima i prozorima, time da su pojedini prozori zatvoreni.

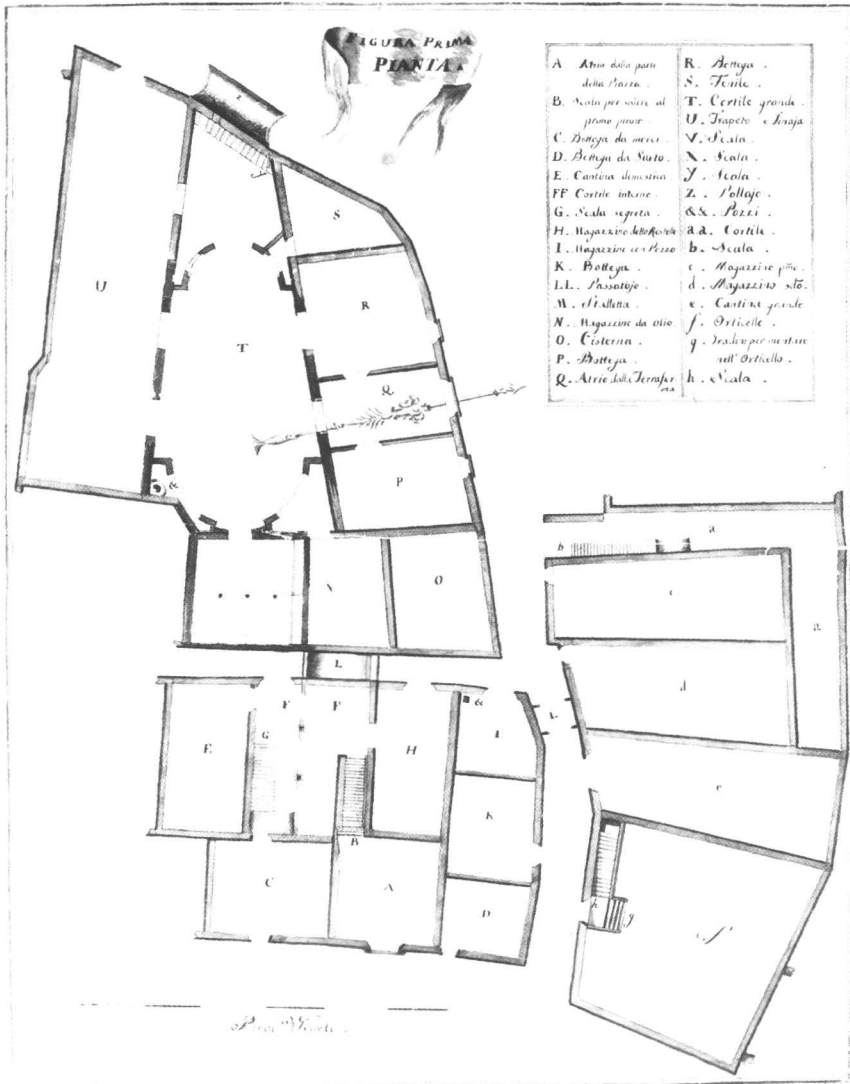
Danas je to galerijski prostor i lapidarij koji je sačuvao nekadašnji izgled zgrade. Između stambene i gospodarske kuće ostao je sačuvan pločnik iz vremena gradnje.

Obnova starije palače Garagnin

Nakon gradnje ove nove palače, starija se palača renovira. Zahvaljujući sačuvanom nacrtu donekle nam je poznat izgled prizemlja kuće. Počinjemo od spoja dviju kuća, stare i nove (L), preko *Ulice vode* koji je tu naveden iako ne ide od prizemlja nego od prvoga kata. Ispod spoja, prizemno, bilo je jedno zatvoreno unutrašnje dvorište (danas fotokopirnica) u okviru kojega je stubište kojim se i danas služimo. Ispod njega, u već navedenom unutarnjem dvorištu bio je sanitarni čvor do danas sačuvan. Po nacrtu na zidu bila su dva stupa s polukružnim lukovima koja se i danas vide. S lijeve strane bila su vrata koja su vodila u susjedni skladišni prostor (H) koji je imao i vrata za ulaz kroz ulicu, danas sačuvana (izložbeni prostor). Do njega bio je još jedan skladišni prostor (I) s bunarom u koji se ulazilo kroz posebna vrata preko ulice. Pokraj njega je još jedan namijenjen prodavaonici (K), također s posebnim ulaznim vratima što su okrenuta sjeveru. (Oba prostora danas služe za prodavaonicu obuće.) Prostorija do nje, na uglu sporedne i glavne ulice, bila je predviđena za krojačku radnju (D), s ulazom u glavnoj ulici. (Danas također prodavaonica.) Do nje glavni ulaz u palaču (A) koji je vodio do već spomenutog stubišta (B). Do atrija je prodavaonica mješovite robe (C, danas foto atelijer). S desne strane spoja bilo je još jedno tajno stubište (G) preko kojega se moglo ući u podrum (E).

⁵⁰ Povijesni arhiv Splita, Arhiv Fanfogna Garagnin, Im.sp. 1/XIV.

⁵¹ Zahvaljujem dr. Ivu Babiću na upozorenju.

Nacrti palača Garagnin - namjena po prostorima, Muzej grada Trogira

Iz godine 1771. do 1778. sačuvani su spisi o gradnji i restauraciji kuće, na kojima je također potpisan Ignacije Macanović.⁵² Među ostalim nabavljao se materijal za popravak stropa poviše stubišta. Samo starija palača imala je, što se vidi iz prethodnog teksta, unutrašnje stubište. Nova se služila vanjskim stubama pripadajuće susjedne kućice kojoj su također bili vlasnici te je koristila i stubište

⁵² Povijesni arhiv Splita, Arhiv Fanfogna Garagnin, Im.sp. 1/XVIII.

Granice palača nekoć (stambeni dio, dvorište, ulazi), Muzej grada Trogira

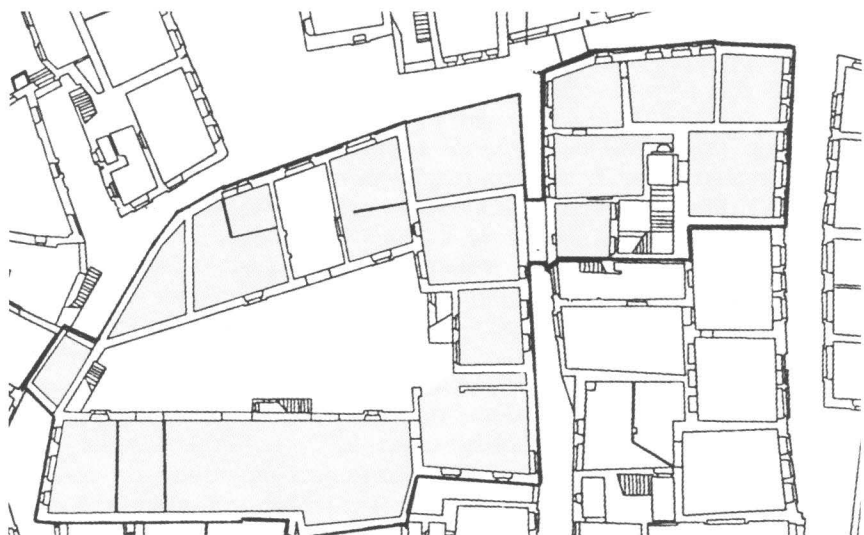
starije palače jer su one bile spojene preko *Ulice vode*. Iz drugih pak spisa očito je da se radi o staroj palači budući da se tako i navodi - stara kuća koja počinje od kuće Čipiko i gleda na kuću Toleti.⁵³ Ovdje se uglavnom navode mjere i raspored prostorija. To su prostori koji se nabrajaju u starom inventaru kuće iz 1798. godine⁵⁴ na primjer, soba u žutom, soba portreta, soba poviše Dominikove, portik ispred kapelice... U opisu zidova ističe se: zid poviše cisterne, zid iz jedne u drugu kuću, širina ulice između dviju kuća itd. U produžetku opisuje se i nova palača, uglavnom zidovi i dvorišna stubišta. Posebno se opisuju stubište u staroj kući, ulaz u predvorje palače, te nacrt stubišta, kakvo je i danas. Na žalost, nacrt gornjih katova nije sačuvan već samo presjeci kuće.

Današnje pak pročelje djelomično odgovara izgledu staroga. Pročelje je obnovljeno u baroknom stilu s glavnim ulazom i s manjim prozorima sa svake strane čiji su nadprozornici i nadvratnik ukrašeni volutama, omiljenim detaljom kojime se pri gradnji služio Ignacije Macanović i na već spomenutoj novijoj palači kao i na Zdravstvenom uredu. Ispod krova uočava se trifora s grbovima obitelji Lipavić kojima je kako slijedi iz svih onih kupovina jedna od kuća nekoć pripadala, a sama trifora je pretpostavljamo, bila na nekom drugom mjestu, te je tijekom obnove kuće u XVIII. stoljeću ugrađena na današnje. Po mišljenju Iva Babića rađena je pod utjecajem Jurja Dalmatinca.⁵⁵

⁵³ Povijesni arhiv Splita, Arhiv Fanfogna Garagnin, Im.sp. 7/VI.

⁵⁴ F. CEGA, n.dj. (46), 577-594.

⁵⁵ I. BABIĆ, *Utjecaji Jurja Dalmatinca u Trogiru*, "Radovi Instituta za povijest umjetnosti" 3-6, Zagreb 1979-82, 199.

Granice danas - Muzej grada Trogira, Muzej grada Trogira

Osim ove, jedna gotička trifora ugrađena je i na zapadnom zidu starije palače, time da je daleko skromnije izvedbe od one na istočnom pročelju. Prozori na ostalim dijelovima su sasvim obični s jednostavnim profiliranim natprozorcima istim kao i na već opisanoj novijoj palači.

U palaču se moglo ući kroz tri ulaza (na situaciji označeni strijelicama). Glavni je bio u Glavnoj gradskoj ulici, drugi je bio u ulici između dviju palača (nekoć Ulica vode, danas Matije Gupca). Danas je to ulaz u kuću Russo, koju su oni kupili od Garagnina u XX. stoljeću. U noviju palaču, dvorište i staju ulazilo se ili preko stare palače ili manjeg trga (danas Gradska vrata). Granice su palača koje koristi Muzej grada Trogira nešto manje negoli su bile dok su Garagnini u njoj živjeli.

Kako se ova palača obnovila tijekom druge polovice XVIII. stoljeća, koristila je pojedine zidove starih palača i ulomke ranijih epoha stoga ona danas nosi različita stilska obilježja.

Gospodarski sklop sjeverno od kuće

Na već spomenutom nacrtu vide se objekti sjeverno od ovih dviju palača na parcelama, koje su također Garagnini kupili, kako se vidi iz njihovih spisa. Može se pretpostaviti da se taj dio naslonio na sjeverne gradske zidine koje su tada još postojale a ni po nacrtu sa sjeverne strane nije bio ni jedan otvor. Na njemu su vidljivi i ostaci starijih zidova (f, desno). Taj dio služio je u gospodarske svrhe. Sastojao se od vrta (f) u sastavu kojega je bio veliki podrum u kojega se ulazilo kroz vrata s ulične strane (prema jugu, e). On se naslanjao na dva jedan uz drugi, skladišna prostora (d, c) u koje se također dolazilo s južne strane. S njihove sjeverne i zapadne strane bio je dvorišni prostor (a) sa stubištem za gornji kat skla-

dišta (b). Izgleda da su Garagnini taj dio poslije (početkom XX. stoljeća) prodali jer je tu danas kuća Dekaris.

Uloga mjernika Franje Kurira

Kakav je izgledao cijeli kompleks, vidi se barem djelomično, na već spomenutom crtežu koji je izradio mjernik Franjo Antun Kurir krajem XVIII. ili početkom XIX. stoljeća.⁵⁶ Kurir je bio član splitske obitelji koja je dala nekoliko mjernika, a sam Franjo Kurir upravo krajem XVIII. stoljeća izradio je nekoliko crteža i nacрта u Splitu.⁵⁷ Zato se može pretpostaviti da je i trogirski radio u tom razdoblju. Osim tog crteža, već je objavljen tlocrt ovoga kompleksa što je također njegovo djelo.⁵⁸

Ivan Luka namjeravao je sklop palača renovirati pa je, po Piplovićevoj pretpostavci, naručio ove nacрте.⁵⁹ Vjerojatno je to učinio nakon odlaska Francuza 1814. godine, budući se nakon poduzetog boravka u Veneciji vratio ponovo u Trogir tek onda kada se austrijska vlast u Trogiru ustalila.⁶⁰

Da je ipak Ivan Luka nešto od svojih planova, pretpostavljam, ostvario, dokazuje mali ali dosta vjerni nacrt prvoga kata novije palače u kojemu je raspored prostorija isti kao i danas. Naime, na nacrtu je naznačena biblioteka, a ona je u taj prostor smještena upravo tijekom XIX. stoljeća. Čitajući nacrt može se zaključiti kako je izgled prostorija na prvome katu bio u XIX. stoljeću, kada se nova kuća obnovila. Na zapadu je bio i ostao kokošinjac (*pollaio*) do kojega su vodile nepravilne kamene stubе. Do njega je bilo potkrovlje poviše kotla, odnosno prostora za pečenje rakije (*soffitta sopra lambriaco*) u posebnoj kućici. Nakon Drugog svjetskog rata prostor se koristio za skladište. Kuća spojena s njom započimala je zidnim ormarom u tri dijela (koji se koristi i danas) u sklopu pisarnice, što je i danas uredski prostor Muzeja. Do njega je biblioteka u dvije prostorije, originalno sačuvana. Cisternom i predvorjem u kojemu su bile drvene stubе za drugi kat i danas se služimo. Pokraj njih bila je (*mezza*),⁶¹ kancelarija za primanje seljaka, smještena u susjednoj kućici prislonjenoj uz novu, a prizemno prostorija za mljevenje maslina (mlinsko kamenje iz tog prostora danas je u dvorištu Muzeja) a do nje skladišni prostor.

Osim ovoga, najviši krov starije kuće imao je kupolicu koja je bila vidljiva još početkom XX. stoljeća. Stilski je pripadala vremenu Ivana Luke koji se njome najviše i služio u svojim istraživanjima pa je za pretpostaviti da je i ona sagrađena u XIX. stoljeću.⁶² Otkrivanjem i sanacijom krova 1998. godine pronađene su

⁵⁶ Na mjernika Kurira upozorila me kolegica Vanja Kovačić na čemu joj zahvaljujem.

⁵⁷ A. DUPLANČIĆ, *O Mihovilu Luposignoliju, vojnim inženjerima i mjernicima u Dalmaciji u 18. stoljeću*, "Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji" 29, Split 1990, 266.

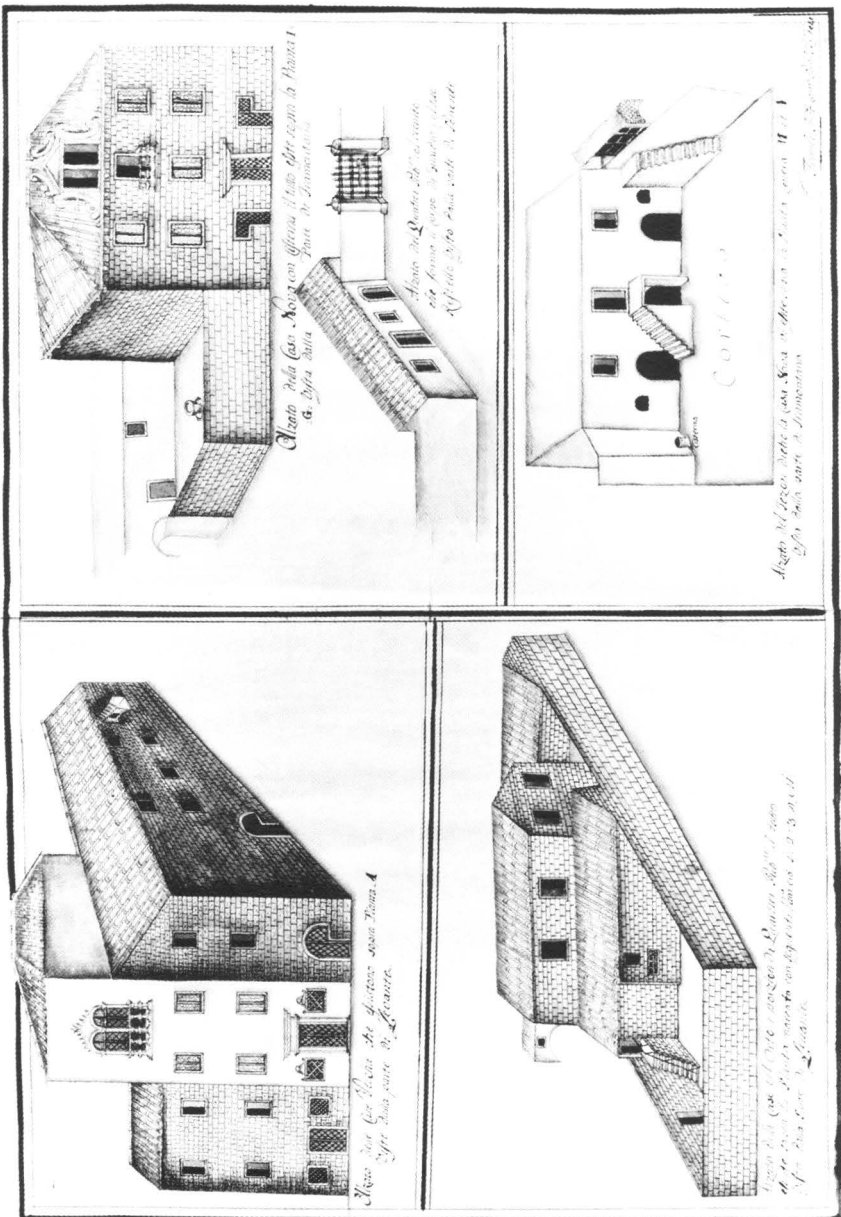
⁵⁸ S. PIPLOVIĆ, *Mjernici iz roda Kurir*, "Kulturna baština" 9-10, Split 1979, 48-49.

⁵⁹ Isto.

⁶⁰ I. L. GARAGNIN, *Ekonomsko-politička razmišljanja o Dalmaciji. (Riflessioni economico-politiche sopra la Dalmazia, Zadar 1806.)* Split 1995, 35.

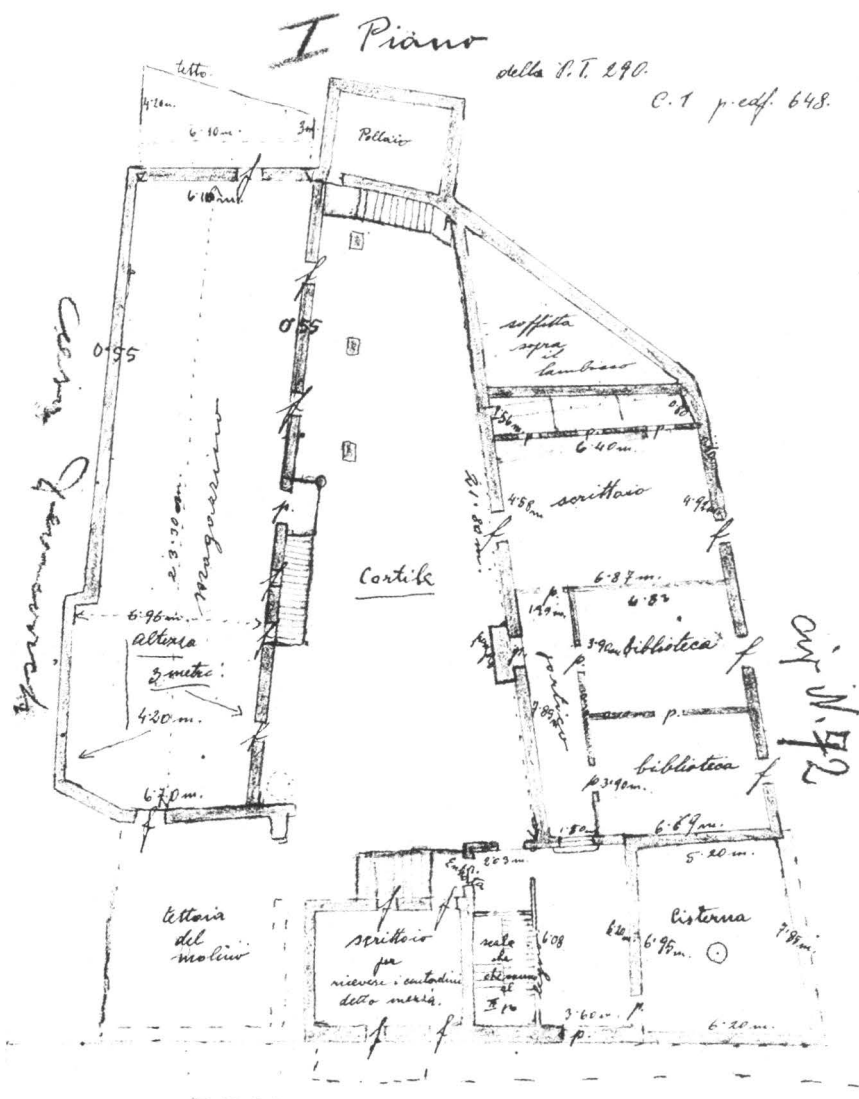
⁶¹ F. CEGA, *Povijest knjižnice Garagnin Fanfogna u Trogiru s posebnim osvrtom na namještaj i stare kataloge*, "Radovi Zavoda za hrvatsku povijest" 29, Zagreb 1996, 590.

⁶² Ž. DADIĆ, *Trogir i egzaktne znanosti, Radovi međunarodnog simpozija održanog prigodom proslave 700. obljetnice spomena ljekarne u Trogiru*, Zagreb 1973, 73-78.

Nacrti palača Garagnin mjernika F. A. Kurira, Muzej grada Trogira

drvene stube koje su do nje vodile. One stoje slobodno u prostoru, okrugle su i ograđene drvenom ogradom koja dopire sve do krova,⁶³ te su se takve sačuvala do danas.

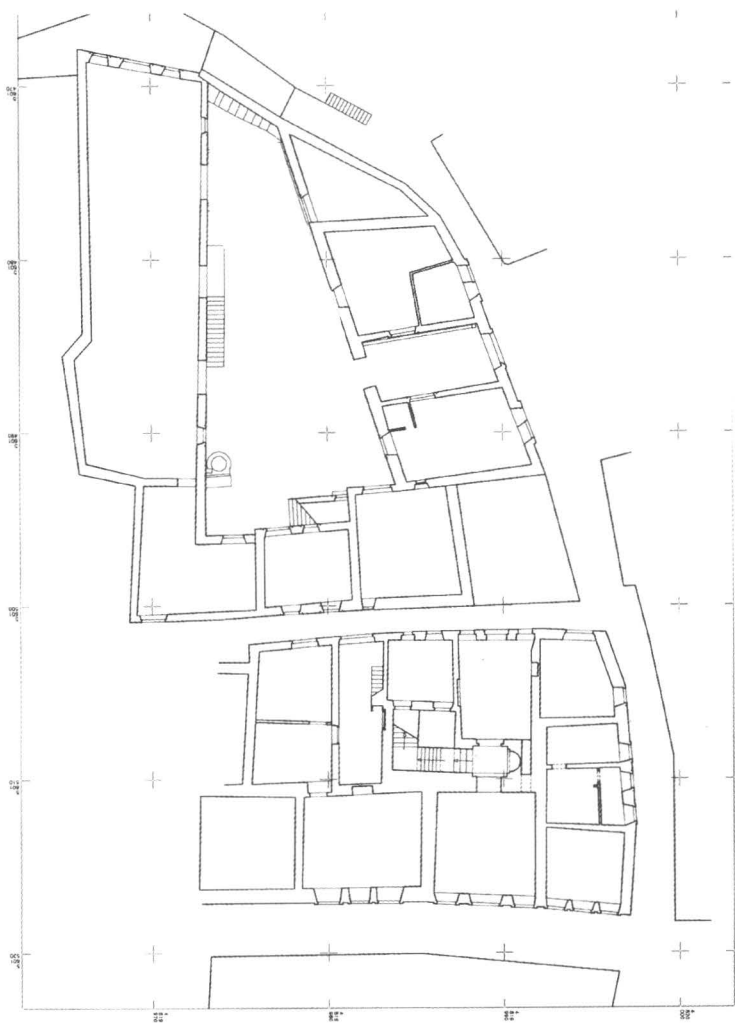
Nacrti nove palače Garagnin - namjena, Muzej grada Trogira

Prema tome, slijedi zaključak da su Garagnini najprije pokupovali sve što su mogli na spomenutim mjestima, potom je Antun Garagnin sagradio novu palaču s gospodarskim dijelom na temeljima starijih kuća koje su bile ruševne, a zatim su

⁶³ F. CEGA, n.dj (48), 110.

renovirali stariju palaču i sagradili unutrašnje stubište kojim se i mi služimo, te se naslonili na novu palaču, otvorili do nje prolaze te omogućili prolaze do susjednih manjih kuća tako dobivši zaokruženu cjelinu kuća u kojima su živjeli. Nacrti sačuvani u Muzeju grada Trogira također to posvjedočuju. Ignacije Macanović spominje se kao protomajstor pri gradnji i obnovi svih kuća.

Obitelj Garagnin, koja se upravo tijekom XVIII. stoljeća uzdigla, prednjači gradnjom nasuprot starim gradskim plemićkim obiteljima koje polako stagniraju te s vremenom sve više financijski propadaju, izumiru ili se iseljavaju iz Trogira. Ipak trogirsko XVIII. stoljeće dokazuje kako je ovaj grad i u graditeljstvu zadržao kontinuitet.

Tlocrt prizemlja palača danas, Muzej grada Trogira

Sjeverno pročelje nove palače danas, Muzej grada Trogira

Istočno pročelje starije palače danas, Muzej grada Trogira

Južno pročelje nove palače danas, Muzej grada Trogira

Gospodarski sklop, danas Galerija Cate Dujsin Ribar i lapidarij, Muzej grada Trogira

INTERVENTI MINORI E RIFACIMENTI ARCHITETTONICI ALLE CASE DELLA FAMIGLIA GARAGNIN A TRAÙ NEL XVIII SECOLO

Fani Celio Cega

L'attività architettonica a Traù nel XVIII sec. non fu fiorente come nei secoli precedenti, ma ebbe tuttavia un suo corso. Gli edifici fatiscenti furono demoliti e sulle loro fondamenta si costruirono case nuove, mentre altri edifici furono restaurati ed elevati.

La famiglia Garagnin fu una delle poche ad arricchirsi proprio nel XVIII sec., comprò in città case disabitate e rovine e costruì proprio al tempo in cui una parte della nobiltà cittadina attraversava una fase di ristagno e l'altra decadeva. Questa famiglia, di origini italiane, era giunta a Traù alla fine del XVI sec. alla ricerca di migliori condizioni di vita.

Nel suo archivio privato, tra il materiale conservatosi, vi è un libretto intitolato *Acquisti case* da cui apprendiamo l'estensione delle proprietà dei Garagnin dal 1645 al 1784.

Comprarono case, rovine e baracche nella zona da palazzo Cipiko alle mura settentrionali della città. Tutt'intorno al palazzo dalla parte ovest, dove sarebbe stato costruito il nuovo palazzo Garagnin, con la parte destinata alle attività economiche che insieme a tutte le altre case minori vicine e al palazzo vecchio avrebbe costituito un complesso concluso. Tutt'intorno al palazzo Cipiko dalla parte nord, dove a giudicare dai disegni era stato costruito un blocco minore di case con un giardino cintato. Pare che i Garagnin più tardi vendessero questa parte (ai primi del XX secolo), qui infatti oggi sorge la casa Dekaris. Delle altre si sa che restarono proprietà della famiglia fino alla fine della Seconda guerra mondiale. Solo una parte della struttura più antica del palazzo (quella a sud) è stata venduta alla famiglia Russo. Nelle altre parti oggi ha sede il Museo Civico di Traù.

A sud delle mura cittadine i Garagnin acquistarono altre case, rovine e baracche, ma le vendettero più tardi, oggi infatti non sono più conosciute come case Garagnin. Inoltre, comprarono in varie zone della città, sull'isola di Čiovo e ai Castelli.

Antun Garagnin fece poi costruire il palazzo nuovo con la parte destinata alle attività economiche dove sorgevano le case più antiche, in rovina, fece rinnovare il palazzo più antico e costruire le scale interne di cui ci serviamo anche oggi, addossandolo al palazzo nuovo e aprendo dei passaggi per raggiungerlo e dei passaggi per raggiungere le case minori vicine, e ottenne così un complesso residenziale unico. I disegni sono conservati presso il Museo Civico di Traù e testimoniano pienamente quanto esposto. Ignacije Macanović è ricordato come protomaestro della costruzione e del restauro di tutte le case.

La famiglia Garagnin che si fece una posizione proprio nel XVIII secolo, primeggiò nell'attività architettonica diversamente dalle antiche famiglie nobili della città in lento regresso e che col tempo decadde finanziariamente, o si spensero o si trasferirono in altre città. Il XVIII secolo a Traù testimonia, ad ogni modo, che la città mantenne le sue caratteristiche urbane anche in architettura.